

«Η Ελλάς θέλει σχηματίσει εν κράτος ανεξάρτητον και θέλει χαίρει όλα τα δίκαια, πολιτικά, διοικητικά και εμπορικά, τα προσφεφυκότεα εις εντελή ανεξαρτησίαν».

Ήταν το πρώτο και καίριο άρθρο του πρωτοκόλλου του Λονδίνου και αποτελούσε την πεμπτούσια της συμφωνίας ανάμεσα στην Αγγλία, τη Ρωσία και τη Γαλλία για το μέλλον της Ελλάδας. Και ήταν 3 Φεβρουαρίου του 1830. Η χώρα μας αποκτούσε αυτό που ποθούσε: Τη διεθνή αναγνώριση της ανεξαρτησίας της.

Θυσίες και μάχες εννιά χρόνων και δυο χρόνων άοκνες διπλωματικές προσπάθειες του Ιωάννη Καποδίστρια καρποφορούσαν. Στις 30 Απριλίου, η Τουρκία αποδέχτηκε το πρωτόκολλο, αναγνωρίζοντας κι αυτή πως στο εξής είχε να κάνει με ανεξάρτητο κράτος.

Από τη στιγμή που έπεσε το Μεσολόγγι, ο Κιουταχής κι ο Ιμπραήμ βάλθηκαν να καταστείλουν την ελληνική επανάσταση. Ο Ιμπραήμ ανέλαβε την Πελοπόννησο κι ο Κιουταχής τη Στερεά Ελλάδα. Στις 25 Μαΐου του 1827, η Ακρόπολη της Αθήνας παραδόθηκε στους Τούρκους. Σχεδόν την ίδια μέρα, η Γαλλία προσχώρησε στο αγγλορωσικό πρωτόκολλο της Πετρούπολης που ήθελε την Ελλάδα αυτόνομη. Στις 6 Ιουλίου του 1827, υπογράφηκε η συνθήκη του Λονδίνου ανάμεσα στην Αγγλία, τη Γαλλία και τη Ρωσία. Αναγνώριζε αυτόνομη Ελλάδα από τη γραμμή Αμβρακικού - Παγασητικού και νότια, κάτω από την επικυριαρχία του σουλτάνου. Το κυριότερο όμως ήταν πως η συνθήκη περιελάμβανε μυστικά άρθρα, που προέβλεπαν την αποστολή τριεθνούς στόλου στην Πελοπόννησο, με εντολή την επιβολή των αποφάσεων.

Μη γνωρίζοντας τα μυστικά άρθρα, η Τουρκία απέρριψε τους όρους της συνθήκης. Οι στόλοι των τριών δυνάμεων κατέπλευσαν στην Ελλάδα. Στις 8 Οκτωβρίου του 1827, ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος καταστράφηκε στη ναυμαχία του Ναβαρίνου. Ο Ιμπραήμ προτίμησε να εκκενώσει την Πελοπόννησο. Ο Ιωάννης Καποδίστριας είχε εκλεγεί κυβερνήτης από τις 2 Απριλίου του 1827. Όταν έφτασε στην Ελλάδα, ο Μοριάς ήταν ελεύθερος.

Μόλις δυο χρόνια αργότερα, στα 1829, ο τσάρος Νικόλαος Α΄ ξεκίνησε πόλεμο με την Τουρκία. Τον Αύγουστο την είχε στριμώξει πολύ άσχημα. Οι Τούρκοι χρειάζονταν ενισχύσεις κι ανακάλεσαν τη στρατιά τους που στρατοπέδευε στην κατεχόμενη ακόμη Αττική.

Για τον Ιωάννη Καποδίστρια η ευκαιρία ήταν μοναδική. Εξήγησε στον αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων Δημήτριο Υψηλάντη, τι ακριβώς ήθελε. Ο Υψηλάντης με 3.000 άνδρες κατέλαβε τα στενά της Πέτρας, στη Βοιωτία, κόβοντας την τουρκική αποχώρηση. Οι Τούρκοι έφτασαν εκεί στις 10 Σεπτεμβρίου του 1829. Οι αρχηγοί τους έμειναν έκπληκτοι. Φαντάζονταν πως οι Έλληνες δεν θα τους ενοχλούσαν, αφού αποχωρούσαν. Ήταν όμως αναγκασμένοι να δώσουν μάχη, αν ήθελαν να περάσουν.

Ξημερώματα 12 Σεπτεμβρίου του 1829, άρχισε η τουρκική επίθεση. Ως το μεσημέρι, εκατό Τούρκοι και τρεις Έλληνες κείτονταν νεκροί. Τα στενά της Πέτρας φάνταζαν απόρθητα. Οι Τούρκοι σήμαναν υποχώρηση. Καίγονταν να περάσουν και ζήτησαν διαπραγματεύσεις. Ο Υψηλάντης υποσχέθηκε να τους αφήσει, μόνον αν έπαιρναν μαζί τους και τα στρατεύματα που είχαν στη Λιβαδειά, στην Αλαμάνα και στις Θερμοπύλες.

Οι επικοινωνίες της εποχής κάθε άλλο παρά άφογες μπορούσαν να θεωρηθούν και οι Τούρκοι δεν διαθέτανε τις καλύτερες. Δεν ήξεραν ότι ο ρωσοτουρκικός πόλεμος είχε τελειώσει από τη 1 Σεπτεμβρίου. Έτσι, στις 14 του μήνα άρχισαν την εκκένωση με τους Έλληνες να βοηθούν στη μετακόμιση. Η απελευθέρωση ολόκληρης της Ανατολικής Στερεάς κόστισε τρεις νεκρούς και δώδεκα τραυματίες. Τους τελευταίους της ελληνικής επανάστασης. Κι εξασφάλισε στην ελληνική επικράτεια την Ρούμελη, καίρια περιοχή εξόρμησης για την απελευθέρωση των ακόμα κατεχόμενων εδαφών, μετά την διεθνή αναγνώριση της ανεξαρτησίας, με το πρωτόκολλο του Λονδίνου.

Όμως, πέρα από το πρώτο άρθρο, όλα τα άλλα σημεία του πρωτοκόλλου ήταν δυσμενή για την Ελλάδα. Εδαφικά, περιοριζόταν στην Πελοπόννησο, σ' ένα μόνο κομμάτι της Στερεάς, στην Εύβοια, τη Σκύρο και τις Κυκλάδες. Ως πολίτευμα, οριζόταν η κληρονομική μοναρχία, ενώ η αποδοχή του πρωτοκόλλου προϋπέθετε και την αποδοχή της ειρήνης με την Τουρκία.

Ο Καποδίστριας ήθελε το πρώτο άρθρο αλλ' όχι και τα υπόλοιπα. Σύμφωνα με τις υποδείξεις του, η Γερουσία ενέκρινε ομόφωνα την πρόταση να συνταχθεί υπόμνημα με παρατηρήσεις πάνω στο κείμενο του πρωτοκόλλου. Έτσι, ο Καποδίστριας απάντησε στις μεγάλες δυνάμεις πως η Ελλάδα υιοθετούσε την αναγνώριση της ανεξαρτησίας αλλά πολύ δυσκολευόταν να εφαρμόσει τα υπόλοιπα άρθρα.

Οι καρποί της πολιτικής του ήρθαν μετά από δυο χρόνια, όταν ο ίδιος είχε πια δολοφονηθεί. Στα τρεισήμισι χρόνια, από τον Ιανουάριο του 1827 ως τον Σεπτέμβριο του 1831, ο Καποδίστριας κατάφερε να αναδιοργανώσει μαζί με τον Δημήτριο Υψηλάντη τον στρατό και να διώξει τους Τούρκους από τη Ρούμελη (εκτός από την ακρόπολη της Αθήνας) και από την Πελοπόννησο. Πέτυχε να αναγνωριστεί η Ελλάδα ανεξάρτητο κράτος με διεύρυνση των συνόρων που οι δυνάμεις πρότειναν. Εξάλειψε τη ληστοκρατία και την πειρατεία, ίδρυσε παντού δημοτικά σχολεία κι έφτιαξε διδασκαλείο. Οργάνωσε τη γεωργία, ίδρυσε γεωργική σχολή και καθιέρωσε την καλλιέργεια της πατάτας. Δημιούργησε Τράπεζα, έκοψε ελληνικό νόμισμα, οργάνωσε τη Δικαιοσύνη και τα οικονομικά του κράτους και ξόδεψε την προσωπική του περιουσία τσοντάροντας σε δημόσια έργα. Ουσιαστικά, παρέλαβε χάος και δημιούργησε κράτος. Δολοφονήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου του 1831.

Η συνέχεια είναι γνωστή: Με τη δολοφονία του Καποδίστρια, ενεργοποιήθηκε το άρθρο του πρωτοκόλλου του Λονδίνου που όριζε πως η Ελλάδα θα είχε κληρονομική μοναρχία. Ο Όθων έφτασε στο Ναύπλιο στις 25 Ιανουαρίου του 1833. Νωρίτερα, στις 30 Αυγούστου του 1832, η διάσκεψη του Λονδίνου αποδεχόταν την αξίωση του νεκρού πια κυβερνήτη να γίνει ελληνοτουρκικό σύνορο η γραμμή Άρτας - Βόλου.

(τελευταία επεξεργασία, 26.4.2009)